

Sõjaasjanduse
ajakiri

SÕDUR

Kindralstaabi
Walitsuse wälja-
anne

Ilmub kord nädalas.

TOIMETUS JA TALITUS:	TELLIMISE HIND:	KUULUTUSTE HIND:
Tallinn, Pagar'i tän. № 1, tuba 25-a (Sõjamineisteriumi majas). Awatud kella 8— $\frac{1}{2}$ 16. Telefon 1-63 (Sõjawäe keskjaamast).	Aastas . . . . . Mk. 300 Pooleaastas . . . . . „ 150 Weerandaastas . . . . . „ 75 Üksiknummer 15 marka.	$\frac{1}{1}$ lehekülge . . . . . Mk 3600 $\frac{1}{2}$ „ . . . . . „ 1800 $\frac{1}{4}$ „ . . . . . „ 900 $\frac{1}{8}$ „ . . . . . „ 450 $\frac{1}{16}$ „ . . . . . „ 250

№. 12

Laupäewal, 22. märtsil 1924.

VI aastakäik.

S I S U: Positsioonsõda ja liikumissõda. — ms—: Mõnda sõjapsükoloogist. — Sergei Leets: Lehekülj Wabadussõja paewaraamatust. — Prof. H. Oldekopp †. — J. J.: Otsus. (Jutustus). — K. K.: Inseneriwäe laager Jägalas. — Ametlikud teated. — Küsimused ja kostused.

Inseneriwäe laagri tekkimine Jägalas.

(W. kirjeldus lhk. 10).

„Hundid, karud raisid sees. . . .“

Positsioonsõda ja liikumissõda.

Revue Militaire Générale toob käesoleva aasta jaanuari numbris kolonelleitnant Lucas'i artikli, kus positsioonsõja ja liikumissõja wahekorda ja lahkuminekuid selgitakse. Et selles artiklis palju huwitavaid mõtteid ette tuleb, toome ta alamal:

Prantsuse-Inglise frondil omandasid sõjalised sündmused 1914—1918 a. kaks üksteisest selgesti erinevat kuju.

Waenuliku tegewuse algul ja lõpul arenesid operatsioonid lagedal, s. o. maastikul, mis ettevalmistamatu või pääletungi- ja kaitsetööde läbi ainult kõige puudulikumalt ette oli valmistatud. Wahepäl aga arenesid operatsioonid peaaegu terweni fortifikatsiooni seaduste järele kindlustatud maastikul. Et neid operatioone üksteisest eraldada, anti neile nime-tuseks:

— Sõda lagedal väljal ehk liikumissõda.

— Positsioonsõda ehk kaewiksõda.

Teisest küljest näitab ülalnimetatud sündmuste uurimine, et wägedel tuleb kas wabatahtlikult või waenlase surumise tõttu ühelt sõja liigilt teisele üle minna, ning et need muutused ilma raskusteta ei sünni.

Kui pärast Marne lahingut ja tõttamist mere poole Prantsuse wäed liikumissõjast positsioonsõjale olid sunnitud üle minema, läks neil hulk aega ja jõukulutust waja, enne kui nad uue seisukorra nõuetele jõudsid kohaneda. 1914—1915 a. olid nende jaoks tegelikult katsete ajajärguks. Alles 1916 a. jõudsid nad sellest katsete järgust välja. Nad olid meetodi leidnud, mis kindlustatud seisukohtade wastu wõitlemise tingimustele wastas. Et see kohanemine nii pikka sündis, seks on kaks järgmist pääpõhjust. Kõigepäält polnud Prantsuse wägi positsioonsõja jaoks tehniliselt warustatud ega välja õpetatud; teiseks oli ta liikumissõja põhimõtteist läbi imbu-nud. Ta lootis, et warsti jälle liikumissõda algab, nii et ta kaewiksõja wastu, mida ta ainult lühikest aega arwas kestwat, loomulikku wastikust tundis.

Kuid siiski oli olemas määrustikke, kust uue olukorra jaoks kasulikke näpunäiteid oleks wõinud leida. Need olid piiramissõja kohta käiwad määrustikud. On ju nimetatud sõjal positsioonsõjaga nii mõneski suhtes sarnadust. Nii oleks neist määrustik-kudest wõinud õppida,

— et wäliskindlustustega kaitstud kind-luse waldamiseks waja hulgalist ja suure-jõulist suurtükiwäge,

— et jalgwäelase ülesanne piiramissõjas on täiesti erinew tema liikumissõja üles-annetest. Tema ülesanded sarnanewad rohkem inseneriwäe pioneeride ülesanne-tele, kuni kord wõimalikuks saab tormi-jooku ette wõtta,

— et sarnast liiki sõja operatsioonid on wäga pikaldased, neid tuleb kawakindlalt teostada, ning et suurtükiwäel, mille lask-mine ja tule juhatamine teaduslikkude eel-töödega ettevalmistatud, on esimese järgu tähtsus.

Arusaadaw, et positsioonsõjas wõimalik polnud kesktuuma, kaitsereduuti, leida ning wastasel keelata ressurse saamast. Kuid wõtted, mida waenlase järguliste kaitseliinide waldamisel tarwitati, on piira-missõjas tarwitatawatega üldjoontes ühed ja samad.

Kuna Prantsuse wäel sellekohane ette-walmistus puudus, läks tal see raske õppe-aeg pikkamööda ning sagedasti ka wäga kalliks maksma.

Sama nähtus, kuid wastupidises sihis, kordus 1918 a., kui pärast sakslaste suurt pääletungi 21. märtsist kuni 21. maini sõda lagedal väljal tuli pidada. Prantsuse wägi, kes pärast kolm aastat wälndanud paigalpüsimist harjunud oli kindlustatud rinnete wastu tegutsema, oli liikumissõja jaoks enda wõime kaotanud. Tal puudu-sid liikumiseks tarwilikud omadused, kiirus ja algatuswõime, mis operatsioonide teos-tamisel nii tarwilikud. Läks jälle teatawat aega waja, et neid omadusi tagasi saada, ning alles pärast raskeid kaotusi läks see korda.

Need faktid tõendawad, et liikumissõda ja positsioonsõda üksteisest erinewad ning mõlemad isesugust käsitlust nõuawad. Et mõlemate pidamises takistusi ei tuleks, tuleb wäge seks juba warem eriti ette walmistada. See tarwidus polnud Prantsuse wäejuhatuse poolt tähelepanemata jäänud. Teades wäga hästi, et pikaajaline paigal-püsimine suurtelt üksustelt nende liikumis-wõime wõtab, koondas ta iga suure pääle-tungi eel seljataha wäeosi, kes pääletungist osa pidid wõtma, ning walmistas neid hoolega liikumissõja jaoks ette.

Niisugused orr kogemuste põhjal saadud õpetused. Ühest küljest on kerge neid seletada nende lahkuminekutega, mis olemas sõja nimetatud kahe liigi ja neis tarwitatawate taktiliste wõtete wahel.

Kuid on tarwilik juba warem ära näi-data, et nimetatud kaks sõja liiki ükstei-

Inseneriwaäe laagri tekkimine Jägalas.

Tuli leitnant Kimm oma wärgiga. . .

sest ainult operatsioonide kaju läbi erinevad, kuna nende eesmärk üks ja sama on.

Sõja ainus eesmärk. Kõigil aegadel on sõjal eesmärgiks olnud wastase wahendite häwitamine, olgu nendeks wahenditeks sõjawäed, kindlused, ladud jne. Selles ei ole kahtlust, kuigi eesmärki, mida warem ühekorraga kätte wõis saada, nüüd ainult weel teatawa arwu õnnelikkude lahingute järgi wõib saawutada. Tegelikult on sest saadik, kus terve „sõjariistus rahwa“ põhimõte wastu on wõetud, riikide sõjaline jõud suuresti kaswanud. Selle jõu ei moodusta mitte ainult suurearwulised armeed, waid ka kõik territooriumi ressursid, mis wägede mitmesuguseid tarwidusi wõiwad rahuldada. Seega wõib loota wastase jõude ainult teatawate, üks-teisele järgnewate jõupingutuste järele häwitada, milleks pääasjalikult on lahing, „sõja olulisem akt.“

Kuna lahingud ikka pikema ja pikema wältuse omandawad, kipuwad sääl pika pääle kõik tagawarad lõpule jõudma. Kui seega esimestel kokkupõrgetel waenlase elawate jõudude häwitamist ei saawutata, tuleb seda igal järgnewal päätungil wõi kaitse-lahingus püüda kätte saada.

Seega on niihästi positsioon- kui ka liikumissõjal, mille süngeks ja jõurikkaks aktiks lahing, üks ja sama eesmärk. Nad erinewad ainult operatsioonide kujult, mis muutuwad ühes taktiliste olukordadega.

Taktiliste olukordade lahkumineku. Olukordade lahkumineku, mis wastawad sõja nimetatud kahele liigile, olenewad kahest pääpõhjusest.

Kõigepäält on lahkuminewad mõlema liigi fortifikatsiooni ülesanded. Positsioonsõjas teeb takistuste ja warjete alaline kõwenemine ja arenemine lahingu raskemaks ja keerulisemaks, soodustades iga jalatäie kaitset ning sundides pääletungiwat poolt hulgalisi ettewalmistusi tegema ning operatsiooni teostamisel mitmeti ettewaatlik olema.

Liikumissõjas vähendab selle wastu takistuste ja warjete puudumine wõi puudulikkus kaitse wastupaneku jõudu ning lihtsustab kallaletungi probleemi.

Teiseks lahkumineku põhjuseks, mis nii öelda esimese põhjuse tagajärjeks, on aeg, mis enam wõi vähem suurt osa mängib. Et operatsioonide algatust oma kätte wõtta ja oma käes pidada, on tarwis liikumissõjas kiiresti tegutseda, samuti ka kiiresti otsustada ja toimida ettewalmis-

Inseneriwaäe laagri tekkimine Jägalas.

ja hakkas tööle. . .

tustel ning lahingus. Tegelikult oleneb lahingu saatus tegewuse kiirusest. Potsitsioonsõjas nõuavad lahingu ettevalmistused, mis palju keerulisemad, rohkem aega. Äärmiselt tähtis on, et need ettevalmistused waenlase eest warjule jääksid. Ka lahingus, kus üle kindlustatud maas-

tiku tuleb liikuda, on waja kõigepäält korralikult ja terwikuna tegutseda. Seega peab sääl esiplaanil meetod seisma ning selle tagajärjeks on teataw pikalsus otsuste täidewiimises. Need olulisemad lahku minekud taktilistes olukordades olenewad sõja liikide erilistest omadustest. (Järgneb).

Mõnda sõjapsükoloogiast *).

Sõjapsükoloogia all mõistetakse inimese waimlise tegewuse uurimist lahingu olukorras. Arusaadaw, et ilma eelteadmisteta üldise psükoloogia alalt sõjapsükoloogiale ei wõi läheneda, sest wiimane pole õieti muud kui üldise psükoloogia eriharu, mille aluseks on sõjatingimuste mõju inimese tegewusse.

Lahingus on inimese mõistuslik tegewus nõrgendatud, kuid seda tuntawamalt esinewad instinktid, refleksid, tundmused, igasugused emotsioonid, eriti tugewasti aga enesekaitse instinkt. Kõik see ei jäta ka füüsilistesse omadustesse ja jõusse oma mõju awaldamata. Need woiwad muutuda soowitawas ja soowimatus suunas; nii on fortifikatsiooniliste ehituste edu waenlase tule all ehk enne lahingut tuntawalt suurem kui kõige õnnelikumates katsetes rahuaja oludes, sest enesekaitse instinkt sunnib sõdurit kõike jõudu kaalule panema, et wõimalikult rutem warjet leida. Nii on siis esimeseks küsimuseks, mida sõjapsükoloogia käsitab, lahingolukorra mõju inimese waimlisse ja füüsilisse loomusesse.

Inimene wõib sõjas tegutseda üksikult wõi wäikese salga ehk massi koosseisus. Igal nimetatud juhtumisel on tema waimline seisukord täiesti erinew, mida arwesse tuleb wõtta. Nii on üksikult tegutsedes inimene ettewaatlikum ja kahtlewam, sest pole toetuse lootust; waimu nõrkused wõtawad kergemini maad; sest puudub päältwaataja tagasihoidew silm. Siit järgneb wadjadus piiluriteks, posti pääle jne. saata mitte wähem kui kaks meest, olgugi et rahuaja oludes üleskaswanud juhid seda jõudude raiskamiseks peawad.

Mass sunnib inimest tihtipääle kordasaatma asju, millega ta üksikult kuidagi hakkama ei saaks. Inimhulgas tekib wastutuse äralangemise tunne, kartusetunne wäheneb, mõistus alistub massi-instinktile; isik otsekui häwineb, maad andes „psükoloogilisele epideemiale“.

Kogu sõjaajalugu näitab, milline tähtsus lahingus on ülemal. Ühe järele on inimesed walmis minema surmasuhu, kuna teine ka kõige loomulikuma tingimustes meestega midagi ei oska pääle hakata. Lahingus pole ülemale sellest kaugeltki küllalt, kui ta lihtsalt julge on ja enese üle walitseda suudab. Ta peab alal hoidma ka kaine mõtlemise ja leidma tarwiliiku otsuse. Tähendab, juhi psükoloogia tundmaõppimine on möödapääsemata wadjuseks, wastasel korral jääksid paljud nähtused arusaamatuks.

Wähema tähtsusega pole ka sõdurite kui alluwate psükoloogia jälgimine. On tarwis saada selget ettekujutust sõduri ülelamustest karistuse kartuse ja wabatahtliku alistumise mõjul, wõtta arwesse sissekaswatatud distsipliini, harjumuste järele tegutsemise, initsiatiivi awaldamise jne. tähtsust.

Wiimaks — inimese waimline seisukord tule all on sootuks teine kui käsiwõitlustes; suurt osa mängib ka see, kas sõdur on wäsinud wõi mitte, sõõnud wõi näljane. Wanaaegne ütetus: „tee paljude inimeste südame juure läheb ainult kõhu kaudu“ põhjeneb kahtlemata lahingu aluste tundmisel.

Kuid ülemalöelduga ei piirdu sõjapsükoloogia sisu weel kaugeltki mitte, sest peale faktide konstateerimise pakub ta ka teatawaid järeldusi. Ta näitab kätte ja seletab ära need wõtted, mis selle ehk teise tundmuse wäljaarendamiseks ehk lämbutamiseks tarwilikud, sõjamehe ja sõjawäe hinge peale mõjumise abinõud, põhjendab üksikute kaswatare meetodide ja wormide tähtsust j. n. e.

Sõjapsükoloogia uurib muidugi ka oma rahwa ja arwatawa waenlase waimlisi iseäraldusi. Oma rahwa tundmine sõjapsükoloogia seisukohalt on tarwilik, sest rahwas on ju kaitsewäe täiendamise allikas,

*) Mõtted gaamatu „Основы преподавания военных предметов“ (Moskwa, 1923 a.) weergudelt.

ja kaitseväes peegelduvad kogu rahva iseäraldused. Waenlast peame tundma selleks, et oma tegewuse wiisi ja iseloomu teatawast mõttes ette ära määrata. Näiteks, tundeliku wastase suhtes tuleb tegutseda otsustawate ning jõuliste löökidega, kuna kangekaelse waenlase wastas need wõtted igakord edu ei tähenda.

Mis ususse (religiooni) puutub, siis ei saa sõjapsükoloogias temast päris waikides mööda minna. Wõib meeletuletada muhameeddist ilma, et usu tähtsusest ette-

kujutust saada. Ka enamlaste wõtted kirkute rüwetamiseks on neile palju weri-waenlasi kogunud.

Lõpuks peab puudutama klasside psüko-
koloogiat, olgu meil ehk piiri taga. Sel alal kogutud andmed näitawad kätte wäeosada komplekteerimise tee, eriti just juhtiwa koosseisu suhtes, ja waenlase rahwamassi psüühikasse mõjumise abinõud. Sõjaliselt pole see mitte wiimase järgu tähtsusega.

—ms—

Lehekülg Wabadussõja päewaraamatust.

Sesswegen, 2. juulil 1919.

Waenlane põgeneb . . . Teda juba teist päewa ajab taga 1. ratsarügement ühes kapten R. (wäljapatarei № 17) patarei ühe rühmaga. Meie jalgwägi jäi kaugele maha. Päewase ülesande täitmiseks jäi weel oma alla wõtta Sesswegeni mõis, kust mitmed teed läbi läksid.

Salk liikus kõik aeg kiires tempos, kuid punased, nagu näha, jooksid lausa ja ei lasknud endale ligigi.

Ilm oli waikne, selge ja palaw. Tolm ümbritses edasiruttawat salka, inimesi kõhima ja hobuseid puristama ajades. Weepuudus tundus ikka rohkem ja rohkem . . . Nii mõnigi mees raputas juba mitmendat korda oma weepudelit, lootes seal weel midagi kuulda loksawat . . . Lähenes kesk-päew ning ühtlasi lõuna ja suurem päewane puhkus kusagil külas wõi metsa all.

. . . Puhkus. Teeäärne metsatukk oli täis hääli, mis küll pea waibuma hakkasid, sest wäsimus ja uneta öö ei jätnud oma mõju awaldamata. Lühikese aja pärast jäid jalule ainult weel wahid ja hobused — need truud sõjamehe seltsilised, kes nüüd oma pääkotte hoolega tühjendasid. Kaertesõimise ühetaoline krobin oli nagu hällilauluks nende peremeestele, kes nüüd samblal sirutasid wäsinud selgi ja ööpäewasest sadulas wiibimisest kangeks jäänud jalgu; paljud olid juba ka unehõlmas.

Aga see puhkus ei kestnud kaua . . . Kella 14 paiku teatati eesolewast 3. eskadronist, et Grigguli juures olla waenlast nähtud. Mõne minuti jooksul olid hobused uuesti saduldatud ja mehed kohtadel. Patarei sõitis Grigguli poole 3. eskadronile järele ning asus ühes temaga lahingseisukorda Krogge juures, sest ka kinnipüütud

punane teatas, et läänepoolt Smilteni on oodata 9. kommunistliku Läti kütirügemendi taganewaid wäeosi. See rügement oli meile ammugi tuntud ja . . . wihatud juba Tõrwa-Helme lahingutest saadik Wiljandimaal. Kõigile tundus, et temaga tuleb ettevaatlikum olla kui mõne teise punawäeosaga, kuid seda enam waldas mehi tahtmine seda upsakat Läti punaste rügementi lüüa, ja lüüa just nende endi kodus! . . .

Krogge juure jõudis warsti ka 2. eskadron. Kui ettesaadetud ratsaluure kindlaks tegi, et waenlast kusagil ees märgata ei olnud, hakkas salk täies koosseisus Sesswegeni mõisa poole ruttama, et weel walges kohale jõuda ning waenlasele taganemisteed sulguda.

Ilma et teel midagi oleks juhtunud, jõuti eesmärgile kella 19 paiku. Mõisas oli kõik wagune. Ühel suuremal hoonel wõis punaseristi lippu tähele panna, milline meestes uudishimu äratas. Peatselt mindigi waatama, kes wõi mis seal siis asumas on. . .

Haigemaja wärawale jooksid wastu halastajaõde ja arst ning seletasid, et mõistast juba hommiku wara punaste wäeosad lahkunud, kes laatsareti üheksa haawatuga kuni õhtuni sinna jätnud; seal juures palusid nad jumalakeeli haawatuid mitte tappa. Nii arst kui ka õde ei unustanud muidugi wandumast, et nad punased ei ole, waid enne mõisa haigemaja teenistuses olnud, kust neid siis laatsaretti wõetud. Lubades nende tahtmist täita, mindi haawatuid waatama. Tappa astudes wõis näha paarikümne woodiga korralikku ruumi ja haawatute kohkunuid nägusid palawikust särawate silmega. Haawatud, kuul-

Wabadusristi Kawalerid.

*Noorem-leitnant prof. dr. phil. H. Oldekopp †.
Wabaduse Risti II liigi 2. ja 3. järgu kawaler.*

13. märtsil kell 9 suri Tartus reserw noorem-leitnant prof. dr. phil. Hans Oldekopp.

Lahkunu sündis 14. detsembril 1883, keskhariduse sai Tallinna Nikolai gümnaasiumis, mille 1903 a. lõpetas. Kõrgema hariduse omandas Tartu, Müncheni, Leipzigi ja Wiini ülikoolides. 1909 a. omandas ta Wiini ülikoolis dr. phil. astme. Ilmasõda tabas teda teadusliku töö kallal, kui ta Peterburi ülikooli juures magistri väitekirja ettevalmistamise kallal töötas, kust ta väeteenistusse kutsuti. 1917 a. mais lõpetas ta Pawlowi sõjakooli lühendatud kursuse ja määrati Litowski kaardiwäe tagawara pataljoni teenistusse Sama aasta detsembris astus ta 1. Eesti jalgwäe rügementi, kus ta kuni Eesti rahvuslike wägede demobilisatsioonini 1918 a. aprillis rügemendi adjutandina teenis. Kui pärast sakslaste okkupatsiooni Nõukogude Wenega sõjategevus algas, astus noorem-leitnant Oldekopp 3. soomusrongile, kus ta esiteks dessant-kompanii 3. rühma noorema ohwitserina, siis rühma ülemana teenis. Lahingus Kirepi kõrtsi juures 23. jaanuaril 1919 a., kus ka teine soomusrongide kangelane kapten Ratasseppe surma sai, sai leitnant Oldekopp jalast haawata, kuid jäi kuni lahingu lõpuni riwisse, juhatades dessandi tegevust. Selle kangelastöö eest annetati talle II liigi 3. järgu wabadusrist. Pärast haawa paranemist rongile tagasi tules määrati ta dessant-kompanii ülemaks, hiljem, 8. märtsil, kui dessant-kompanii dessant-pataljoni ümber moodustati, wiimase ülemaks. Lahingus Saeru metsawahi maja juures 20. märtsil 1919 a.

sai ta jällegi haawata. Punaste kompanii oli metsawahi majas, mis akendeni kiwist, oma kuulipildujale hää seisukoha leidnud. Maja ümber oli wäike legendik. Iga kord, kui sellest üle taheti tormata, pani kuulipilduja tee kinni. Üks ohwitser ja mitu sõdurit said juba haawata. Siis läks leitnant Oldekopp, kuna dessant waenlase tähelepanu köitis, kuni maja akna alla ning haaras aknast wälja ulatawa Maxim-kuulipilduja otsast kinni. Kuulipilduja ei saanud dessanti enam kuulidega ülekülwata, mehed tormasid hurraaga üle lageda, ja maja oli ühes waenlasega käes. Haawast hoolimata jäi Oldekopp oma wäeosa juure, lõi weel waenlase kahe kompanii pääletungi tagasi, ja lahkus alles siis, kui wahetus kohale jõudis. Selle wägitöö eest annetati talle II liigi 2. järgu Wabaduse Rist. 28. juulil 1919 sai leitn. Oldekopp Ostrowi sihis pörutada, kuid jäi riwisse edasi.

1919 a. septembris wabastati Oldekopp wabariigi walitsuse otsuse põhjal sõjawäe teenistusest, mille tõttu tal wõimalus awanes Tartu ülikoolis professori kohuste täitmisele asuda. Sellest päale pühendas lahkunu enda teadusele, mille alal ta kuni wiimase ajani, haiglasest terwisest hoolimata, andumusega töötas.

Päale suurte teenete Wabadussõjas on lahkunu ka oma rahuliku iseloomu, delikaatse ümberkäimise ja tagasihoidlikkuse tõttu nii sõjawäelaste kui ka teadlaste ringkondades suure poolehoidu ja lugupidamise wõitnud.

*Inseneriööde laagri tekkimine Jägalas.**Siht on valmis. . .*

des samme, kannuste tirinat ja wõora-keelset kõne, jooksid ukse poole.

Ei jõutud veel ühte wõi teist küsimust kellegile ettepannagi ega haigeid rahustada, kui väljas wali „Kohtadele!“ kõlas. Äkilist hüüet ja meeste väljatormamist nähes, arwasid haawatud, et nende omad wist tagasi on tulemas ja nüüd kutsumata wõõrastele muidugi tubli sauna teewad. . . Nii mitmestki woodist wõis näha kahjurõõmsaid pilke, mis Eesti poistele järele saadeti. Seepäale tuli mõnelegi mehele wanasõna meelde: „Kes lõpuks naerab, naerab paremini“, sest kohapääl õiendamiseks polnud enam aega.

. . . Kahurid seati lahinguwalmis — üks paremale, teine wasakule kirikust. Säält oli hõlbus tulistada kõiki Sesswegenis ristlewaid teid. Ratsamehed asusid hoonesse, mis kumbagil pool kirikut. Hobused wiidi ligemate majade taha warju. Kõik see sündis mõne minuti wältusel. Parajasti oli kõik wõõraste wastuwõtmiseks walmis, kui üks ratsamees mõisasse sisse kihutas ja sõnume tõi, et punased juba tulewadki. Arwas teisi ligi pataljoni olewat. Nad liikuwat rännak-kolonnis. Et nüüd teada oli, missugust teed waenlane läheneb, saadeti kiires korras

3. eskadroni mehed ette, üksikute lehtpuude ja wõsaga kaetud künkale, mis just tee ääres oli.

2. eskadron jäi mõisa hoonesse, aga kõik wabad kahurwäelased ühes patarei kergete kuulipildujate komandoga seadsid end lahinguwalmis kiriku kiwiaia taha. Patarei ülem kapten R. ronis kiriku torni. . .

Kõik jäi waikseks. Näis, nagu ei oleks siin ümbruses üleüldse inimese hingegi olemas. Ka kiriku taha lohku ja mujale peidetud hobused, otsekuu tundes silmapilgu põnewust, ei hirnunud kordagi.

. . . Waenlane lähenes. Kolonni pääs liikusid wiis ratsanikku, neile järgnesid kolm pinkwankrit, jalgwägi ning woor. Ees ei olnud ühtegi piilkonda ega luurajat, millest wõis järelduse teha, et punastel oma wastase üle igasugused teated puudusid.

Kolonni oli juba puisteel, seega kirikust ainult paarisaja sammu kauguses. Peagi oleks 3. eskadron temale seljataha jäänud. Korraga peatasid waenlase ratsanikud, ja antud märgu peale jäi seisma ka terve kolonn. Imestusega waadeldi meie wasakpoolset kahurit ning nähtawasti waieldi millegi üle ägedalt. Kuid peagi liikus ko-

*Inseneriööde laagri tekkimine Jägalas.**Turba korra wõtmine. . .*

lonn jälle edasi. Pidasid wist meie kahuri omaks!

Kiirgawate silmadega, nagu jahimees kauaoodatud metsloom, wahtisid poisid eesolewaid Läti punaseid, kes nii kindlalt ja ühtlasi nii kergemeelselt toimisid. Kee- lust hoolimata taheti laskma hakata. . .

Kui kolonnisaba künka kohale jõudis, kus 3. eskadron peidus oli, käratas eskadroni ülem: „Käed üles, sõjariistad maha!“ Seepeale hakkas suurem osa lätlasi püsse paugutades korratumalt põgenema, sest see kärgatus tuli neile kui wälk selgest taewast, millele järgnes püsise ja kuulipildujate ragin. Puiestee külwati kuulidega niiwõrd üle, et paiguti tolmu pärast näha ei olnud, mis seal sündis. Kuid kisendamised, wandumised, käsklused ja poolhulluks läinud hobuste otseteed edasitormamise plagin kuuldusid kaugele. Kapten R., kes tornilt waenlast terawalt silmas pidas, andis nüüd tarwilised käsklused, ja silmapilkselt kõlas pauk „kartetshiga“, temale järgnes teine, siis kolmas. . . Need paugud olid sihitud waenlase woori osa pihta, mis teel ümber oli pööranud ja põgeneda tahtis. Kartetshi kuulidest, mis rahena nende sekka sadasid, kokkusid punased niiwõrd, et paljud maha heitsid,

püssid eemale wiskasid, mõned aga nagu peata edasi-tagasi jooksid! . .

Parajat silmapilku kasutades, tormasid nüüd 3. eskadroni mehed tagant, patarei mehed aga paremalt küljelt waenlasele kallale ja wõtsid kõik sissejäänud punased wangi.

Meil kaotusi ei olnud, kuna lätlastel nii mõnigi surnukeha ja haawatu lahinguwäljale jäi

Eskadronide poolt wõeti wangi 9. komm. Läti kütirügemendi I pataljoni ülem, halastaja öde ja 110 alamwäelast ning peaaegu terve pataljoni woor ühes 6 raske kuulipildujaga. Patarei sai saagiks korrasolewa „maksim'i“ ühes laetud lintidega ja tagawaraosadega ning ühe kaariku hobusega.

Wangide tõenduse järele pidi Sessweweni poole weel kaks pataljoni teel olema. Kohe, puhkamata, seadis meie salk end jälle lahingkorda ja oli walwel terwe öö, kuid, nagu pärast selgus, olid need punaste pataljonid, lahingumüra kuuldes, Laudoni alewii poole pööranud, kuhu meie omad hommikul suure põnewusega neile järele ruttasid, selle pääle waatamata, et meid waenlasega wõrreldes ainult kauptäis oli.

Sergei Leets.

Otsus.

Jutustus wabadussõjast.

J. J.

Aeg ligines keskööle. . .

Suur massiivne laud keset tuba, mida laest rippuw elektrilamp walgustas, oli kaartide alla maetud. Laua ääres töötas kiirelt kapten, tehes kaardile wärwilise pliiatsiga märkusi ja kirjutades wäljaraamatusse. Poolhämamas nurgas, küdewa ahju ees, istus tugitoolis rahulise ilmega keskealine kolonel. Pisut ettepoole kummardanud, pea kätele toetunud, waatas ta mõttesse wajunult põlewaisse leekidesse.

Tuba mööda edasi-tagasi sammus kärsitult noorem kolonel, wisates wahetewahel närwilist pilku taskukellale käel.

Wäljast kostis tuppa talwise põhjatule wingumine. . . Wastu akent keerutas tuul lund. . . Ahjus pragisesid puud. . . Kuid põlew lamp heitis ümberringi maheadat walgust. . .

Noorem kolonel waatas jälle kella. „Juba pool kaksteist; nad peaksid siin olema!“ sõnas ta ärritatult rohkem isendale, kui teistele toas olijatele.

Neid sõnu kuuldes pööris wanem kolonel pää noorema poole ja ütles rahustawalt: „Mitte närwilik olla, külap nad warsti tulewad. . .“

„Kuid siiski“, jatkas noorem kolonel endiselt, „juba ammu oleksid nad siin pidanud olema. Ma ei saa aru, miks see kõik nõnda kaua kestab. Arwan, asi pole korras.“

Wanem kolonel ei pannud neid sõnu tähele. Pikkamisi pööras ta oma waate laua juures töötawa kapteni poole ja küsis endise rahuga:

„Herra kapten, on Teil käsud walmis?“

Küsitaw katkestas oma töö, pööras püsti tõustes koloneli poole ja wastas:

„Loodan mõne minuti pärast tööga lõpule jõudwat, herra kolonel.“

Wastus näis kolonelli täiesti rahuldawat. Ta wiipas pääga hääkskiitwalt, pööras ahju poole tagasi, waatas endiselt põlewatesse leekidesse ja lausus tasa: „Wõib olla, nii on see siiski parem. . .“

Inseneriwaade laagri tekkimine Jägalas.

Mullatööd walmis.

Eeskojast kostsid rutuliselt lignewad sammud, üks lükati järsku lahti ja tупpa astus tõmmujumeline pika ja sirge kaswaga noormees.

„Noh, ometi kord! . . . Aga kuhu jäi siis ataman?“ küsis noorem kolonel, tulija poole rutates. Ka wanem kolonel tõusis weidi erutatult ahju juurest ülesse ja sammus laua juure.

Sissetulija wõttis kiirelt kasuka seljast, heitis selle ukse kõrwale toolile ja astus siis rutuliselt laua juure, kus teda teised juba ootasid.

„Leitnant Kuperjaanow, mis sõnumeid toote Teie meile?“ küsis wanem kolonel tulijalt.

„Herra kolonel,“ algas Kuperjaanow oma ettekannet, „ratsutasin, nagu käskisite, K. mõisa, kuid ataman B. . . ei olnud enam sääl. . .“

„Kuidas, ei olnud!“ hüüdis noorem kolonel närwiliselt.

„Ataman B. on oma wäeosaga juba õhtul aegsasti K. . . st lahkunud, et Wiljandi suunas liikuda. Kuhu tema peatama jääb, pole teada. Kuid üks on selge — mingi-

sugust abi meil enam temalt pole loota“, lõpetas Kuperjaanow oma ettekande.

„Wõtaks teda kurat!“ kirus noorem kolonel.

„See tuli siiski natukene ootamata. . . Ja nüüd on Wõru tee täiesti lahti“, lausus wanem kolonel mõrudalt.

„Ei, sellest karjast paremat loota wõinudki. Aimates kardetawat seisukorda, kadusid nad aegsasti. Need mehed wiibiwad wäerinnal ainult niikaua, kui neid keegi ei tülita. Juba waenlase warigi paneb neid taganema,“ rääkis kapten, lõpetades oma tööd.

„Ja mis nüüd saab?“ hüüdis närwiliselt noorem kolonel.

„Meie seisukord on väga kriitiline,“ arwas Kuperjaanow.

„Ja, meie seisukord on äärmiseit kriitiline,“ kinnitas wanem kolonel, „ja mina ei näe siin enam mingit teist pääseteed, kui ainult seda wiimast. Kõik need tänased sündmused: kommunistide kihutustöö, meeste wastuhakkamine, ladude ülewõtmine ja rüüstamine, awalik mäss. . . Mu herrad, teie teate seda ise kõik väga hästi, ilma et mul pikemalt sellejuures tarwitseks peatada. Tartu ei ole, tött ütelda, tegelikult enam meie käes. Linnas mängiwad peremehe osa rahutud mässajad, wäljast lignewad waenulikud wäed, kellele tee lahti. Meil ei ole Tartu kaitseks enam midagi wälja saata. Et meie isiklikult weel wabad oleme, see on ainult juhus. Sama hästi oleksime meie ka wangistatud wõinud olla. Mitte miski ei takista mässajatel seda läbiwiimast, kui nad seda tahawad.“

Inseneriwaade laagri tekkimine Jägalas.

Käänaku kindlustamine roowidega.

Oleme siin täiesti abitud. . . Torma juures purustas waenlane meie wäeosad ja liigub nüüd nende kannul Jõgewa pääle. Homme wõib tema Jõgewa ära wõtta ja siis oleme ühenduse Tapaga kaotanud. Räpina teel on meie wäeosad Luunjani surutud, Walga teel Nõoni. Wõru tee on ataman B. omawolilise lah-kumise tõttu täiesti waba. . . Wiimane abinõu, millega lootsime Tartu wastupane-kut pikendada, läks nurja. Mis jääb meile nüüd üle?

Tartu paigale jääda?

See oleks samm, mil katastroofilised tagajärjed. See oleks meeletu ja asjata ohwer. Kasu oleks sellest ainult meie waenlastel.

Tartust lahkuda?

Sõjaliselt on see praegu ainukene õige samm. Kuid seltskonna awalik arwamine saab meid siis kahtlemata hukka mõistma.

Kas olla seltskonna silmas kangelane, wõi jälle päästa sõdurid, kes isamaale praegu nii wäga tarwis. Ja wõib ka olla, et sellega isamaa päästetakse. . . " Wanem kolonel peatas ja waatas laest-rippuwa elektri lambi pääle.

"Kui see ataman ometi paigal oleks püsinud," kirus noorem kolonel.

"Kui mul praegu sadagi ustawat meest käepärast oleks!" õhkas Kuperjaanow.

Wanem kolonel jatkas: "Arwan, et isamaa tulewik olgu meile mõõduandwaks. Meie enesetunne ei tohi siin kaasarääkida. Arwaku seltskond, mis tahes, meie teeme nõnda, nagu seda isamaa kasu nõuab. Ajalugu näitab tulewikus, et meie samm õige on. Ja sellepärast, mu herrad, olgu otsustud: meie lahkume Tartust weel täna kell 3 ja asume uuele kaitsejoonele. . .

Herra kapten, on Teil sellekohased käsud walmis?"

"On tehtud!" wastas küsitaw ja ulatas käsukirjad ülemusele allakirjutamiseks.

Pikkamisi ja waikselt luges wanem kolonel weel kord käsukirjad läbi, olgugi et küsimus juba waremalt tema poolt kõigekülgselt läbi oli kaalutud ja adjutan-dile wastawad juhtnõõrid antud. Jõudes allkirjani, jäi kolonel liikumatult mõtetesse.

Tekkis waikus. . .

Noorema koloneli sõrmed, mis seni närwiliselt lauale olid kloppinud, seisatusid. Leitnant Kuperjaanowi käed hoidsid krampli-kult pääst kinni. Kapten lõpetas kirjutamise. Kõikide silmad olid wanema koloneli poole pöördunud. Ei kuuldunud puude pragisemist ahjus, ega tuule hulumist väljas. Oli üldine äärmine närwipingutus. Higi pisarad tulid wanemal kolonelil otsaesisele. . .

Läksid mööda ainult sekundid, kuid need olid päewa pikused. . .

Korraga liikus wanema koloneli käsi ja kindlalt ilmus allkiri paberile.

Liisk oli langenud ja Tartu saatus otsustud! . .

Õelgu inimesed, mis nad arwawad; tulewik näitab, kell õigus oli. . .

Pikkamisi tõusis kolonel istmelt ja lii-kus waaruwate sammudega ahju juure, kus wäsinult tugitoolile langes. Noorema koloneli sõrmed kloppisid weel närwiliku-malt lauale, kui warem. Kapten kirjutas edasi. Leitnant Kuperjaanowi käed haar-sid kramplikult juukseid.

Wäljas aga wingus endamisi wali tal-wine põhjatuul. . . Ahjus pragisesid põle-wad puud. . . Ja laest rippuw elektri lamp heitis endiselt mahedat walgust tupa. . .

Inseneriwäe laager Jägalas.

Jägala ümber on niiske ja soine. Selle põh-juseks on maapinna ehitus. Maapõhja moodustab sawikas paas, mis wett läbi ei lase. Pae pääl la-sub külmaline sawi kiht, selle pääl kohati liiw. Sarnane pinnaehitus takistab wee nõrgumist läbi pinna ja soodustab sookete tekkimist.

Jägala laagri platsi alumise (NW) piiri ääres on paisutatud jõgi, mis omalt poolt pinna soostu-misele kaasa mõjub. Inseneriwäe laagri plats asub just päälpool paisu. Ülalpool on kahurwäe laager hoopis paremates tingimustes: liiwakord on wõrdlemisi paksem, mille tõttu maaalune wee nõrgumine wõimalik. Ka pinna kuiwamine sünnib siin loomulikult ilma suuremate kunstlikkude ehi-tusteta. Nii wõis kahurwägi laagrisse asuda ja oma maa pääl telgid üles lüüa. Inseneri osad

pidid aga omale asupaiga wäljaspool oma laagri platsi leidma, sest wiimane kujutas mülgassood, mis inimest pääl ei kannud, ja kus ainult saare-kestena kõrgemaid maa mügaraid ja kühmi ette tuli. Oli raske isegi niwelleerimise töid teha, sest kohati wajusid mehed sihijamisel põlwini wede-lasse porri. Erakordselt wiimane suwi raskendas weelgi tööd.

Kuid palju maapääl sarnaseid kohti on, kus inimesel midagi enam teha ei tarwitse — et istu pöõsa willu ja söö pähkliid ja datliid! Kõik need kurikuulsad mõisasüdamed, mis Eesti iseseiswuse ajal niipalju werd rikkunud, on olnud kord warem laane tihnikud, kus „hundid, karud käisid sees.“ Inimese hool, ettewõtlikkus ja otstarbekohaselt

kulutatud töö on nad aga ihaldawateks „südameteks“ muutunud.

Laagri tööde juhatajaks oli määratud Inseneri wäe pataljoni õpekomando ülem leitnant Kimm. Esimeseks tööks oli muidugi maaala täpne niwelleerimine ja horisontaalidega, wahe 0,5 m., kaardi walmistamine. Selle kaardi järele walmistati maa kuiwatamise kawa. Pääkraawid ümbritsewad kogu laagri platsi ja tulewad mõlemate otstega jökke. Pääkraawi pikkus on 2290,5 m., sügawus kuni 2 m., maht — 4876 kantmeetrit. Põhja langus on $\frac{8}{1000}$ mis weewooluks paras. Sarnane langus saawutati wäikeste paest astmete abil, mis suurel arwul kraawi põhja ehitati. Suurema languse juures lõhkus liig kiire wool kraawi õige pea.

Pääkraawi langewad põikkraawid ja nendesse torude wõrgustik.

Põikkraawe on ehitatud 1250 m. pikkuselt.

Kokku on seni mulda wälja tõstetud 7511,5 kantmeetrit. Osa põikkraawide ja torustiku ehitamist jäi tulewaks suweks.

Samuti loodetakse järgnewal laagri ajal walmis saada teede ja murude (õpeplats, spordimurud, ilupõõsad) ja mõnede majade ehitamisega ja alata „Pioneer linna“ ehitamist, kus aset leiaksid kõik kindlustamise wiisid ja tüübid, nii õelda, weeuputusest meie päiwini.

Loodetawasti saabub mõne aasta töö järele endise soo ja rabamülgaste asemele kena, kadestamiswääriline nurk.

Ei saa rõhutamata jätta eeskujulikku korda minewasuwiste tööde organiseerimisel. Tööde juhitud tegid kõik eeltööd õigel ajal ning täpselt, mille tõttu töönormid tööliste otse apteegi mõduga kätte anti. Tööline sai oma täpse ülesande, täpsed juhatused, ja wõis töötada täiesti iseseiswalt, kuni ülesanne täidetud. Töö arwestamine oli samuti eeskujulik ja täpne. Tööjuhil olid iga silmapilk käepärast täielised andmed töö edu kohta.

Juuresolewad üleswõtted pildistawad töid nende igal arenemise järgul. K. K.

Ametlikud teated.

Nimetakse (Wabariigi Walitsuse otsusega 15. märtsist s. a., samast kuupäewast arwates): Sõjawäe ringkonna ülem kindral-major Johann Unt, Ranna-õhu- ja sisekaitse ülemaks. I diwiisi ülema abi kolonel Eduard-Alfred Kubbo, II diwiisi ülema abiks. Sõjawäe staabi korralduswalitsuse ülem kolonel Aleksander Seiman, I diwiisi ülema abiks. Sõjanõukogu liige sõjaministri juures, koloneli kohal, kolonel Rudolf Reimann, Sõjawäe staabi korralduswalitsuse ülemaks. Sõjawäe õpetuskomitee alaline liige kolonel Ernst Limberg, kindralstaabi VI osakonna ülemaks. 6. jalgwäe rügemendi ülema abi kolonel Erich Rosenberg, 6. jalgwäe rügemendi ülemaks. 2. suurtükiwäe rügemendi ülem kolonel Georg Feofanow, II diwiisi suurtükiwäe ülemaks. Sõjawäe warustuswalitsuse ülema administratiiv-abi kolonel-leitnant Gustaw Wiard, Sõjawäe warustuswalitsuse majandusajanduse juhatajaks. Sõjawäe warustuswalitsuse ülema tehniline abi kolonel-leitnant Gregor-Ernst-Georg Burwikow, Sõjawäe warustuswalitsuse tehnilise warustusasjanduse juhatajaks. 3. üksiku jalgwäe pataljoni ülem kolonel-leitnant Werner Trossi, Sakala jalgwäe rügemendi ülemaks. 6. jalgwäe rügemendi ülem kolonel-leitnant Johan Schmidt, käskudetäitjaks wanemaks ohwitseriks sõjaministri juure. 7. jalgwäe rügemendi majanduse ülem kolonel-leitnant Jaan Keermann, II diwiisi intendandiks. 1. suurtükiwäe rügemendi ülem kolonel-leitnant Hugo-Eduard Kauler, Ranna-õhu- ja sisekaitse staabi ülemaks. Inseneri pataljoni ülema k. t. major Johann Grünberg, Pioneer pataljoni ülemaks. Inseneri pataljoni ülema abi k. t. major Friedrich Kapsi, Sidepataljoni ülemaks. 2. suurtükiwäe rügemendi ülema abi major Georg Leets, I diwiisi suurtükiwäe ülemaks. Auto-Tankide diwisjoni ülema k. t. major Jaan Lutsar, Auto-Tankide diwisjoni ülemaks. Lennuwäe ülem major August Steinberg, Lennuwäe rügemendi ülemaks. 1. suurtükiwäe rügemendi ülema abi k. t. major Erich Toffer, I diwiisi suurtükiwäe 1. grupi ülemaks. 1. suurtükiwäe rügemendi kapten Paul Borkmann, I diwiisi suurtükiwäe II grupi ülemaks. 2. suurtükiwäe rügemendi kindluse suurtükiwäe I grupi ülem kapten Georg Rasumow, II diwiisi suurtükiwäe I grupi ülemaks. 2. suurtükiwäe rügemendi

kapten Karl-Johannes Tulff, II diwiisi suurtükiwäe II grupi ülemaks. Sõjawäe staabi kantsleli ülem sõjawäe ametnik August Päit, Sõjawäe staabi korralduswalitsuse majandusosakonna ülemaks.

Määratakse teenistusse: Noorem-leitnant Georg Krosing, reserwist, Sõjawäe warustuswalitsusse, arwates 1. märtsist s. a.

Wiiakse üle: Kapten Eduard Morlat, Kindralstaabi walitsusest, Sõjawäe staabi korralduswalitsuse kantsleli ülemaks, arwates 15. märtsist s. a. Ülemarst sanitäär kolonel-leitnant Wiktor Lindenberg, II diwiisi laatsaretist, 2. jalgwäe rügementi wanemaks arstiks, 15. märtsist s. a. Sõjawäe ametnik Paul Nurk, II diwiisi staabist Ratsarügementi, arwates 15. märtsist s. a. Kapten Aleksander Waher, II diwiisi intendanduurist 7. jalgwäe rügementi, arwates 10. weebr. s. a. Leitnant August Klasman, 6. jalgwäe rügemendist 7. jalgwäe rügementi, arwates 15. märts. s. a. Leitnant Johannes Jürgenson, Sakala partisaanide üksikust pataljoni III diwiisi staabi, arwates 15. märts. s. a. Leitnant Karl Dulder, dissiplinaar kompaniist Lennuwäe rügementi, arwates 15. märts. s. a. Noorem-leitnant Aleksander Arro, Harjumaakonna rahwawäe ülema asutusest Lennuwäe rügementi, arwates 15. märts. s. a. Meriwäe noorem-leitnant Arwed Treumund, Läänemere laewastiku diwisjonist Merijõudude staabi, arwates 1. märtsist s. a. Sõjawäe ametnik Jüri Miller, Merijõudude staabist Merikindlustesse, arwates 1. märts. s. a. Sõjaaegne ametnik Eugen Nõu, Merijõudude staabist Läänemere laewastiku diwisjoni, arwates 1. märts. s. a. Weterinäär noorem-leitnant Eduard Tischler, 3. üksikust jalgwäe pataljoni Sõjawäe Ühendatud õpeasutusse, arwates 15. märts. s. a. Wanem ordinaator sanitäär-kolonel Aleksander Doolow, 1. diwiisi laatsareriist 1. suurtükiwäe rügemendi wanemaks arstiks, arwates 15. märts. s. a. Wanem arst sanitäär-major Gustaw Michelson, 1. suurtükiwäe rügemendist I. diwiisi laatsareti wanemaks ordinaatoriks, arwates 15. märts. s. a. Leitnant Ants Rehtlane, Sõjawäe Ühendatud õpeasutustest Sõjawäe staabi korralduswalitsusse, arwates 15. märts. s. a. Sõjaaegne ametnik Peeter Ruus, Sõjawäe staabi korralduswalitsusest Arsenaali, arwa-

tes 15. märtsist s. a. Major Johannes Martinson, 10. jalgwäe rügemendist Sakala jalgwäe rügemendi pataljoni ülemaks, arwates 15. märts. s. a. Leitnant Ottomar Niggoi, Sõjawäe Ühendatud õpeasutusest Side pataljoni, arwates 15. märts. s. a. Leitnant August Oraw, Tallinna linna komandantuurst Lennuwäe rügemendi, arwates 15. märts. s. a. Nooremleitnant Ewald Döring, Tallinna linna komandantuurst Lennuwäe rügemendi, arwates 15. märts. s. a. Sõjawäe ametnik Johannes Rätsep, Sõjawäe varustuswalitsusest Sõjawäe staabi korralduswalitsusse, arwates 15. märtsist s. a. Sõjawäe ametnik Rudolf Trubok, Sõjawäe staabi korralduswalitsusest Sõjaministeeriumi juriskonsultuuri, arwates 15. märtsist s. a. II diwiisi intendant sõjawäe ametnik Leopold Seidelbach 2. jalgwäe rügemendi majanduse ülemaks, arwates 15. märtsist s. a.

Arwatakse reserwi: Registreerimisele ilmunud sõjaaegne ametnik Ernst-Nikolai Kleitmann, arwates 28. weebuarist s. a. Registreerimisele ilmunud arst Hans Selaw, arwates 10. jaanuarist s. a.

Registreerimisele ilmunud arst Henrik Tallo, arwates 4. weebuarist s. a. Registreerimisele ilmunud arst Georg Moderow, arwates 1. märtsist s. a. Sõjawäe ametnik Jaan Siimann, II diwiisi laatsaretist, arwates 1. märts s. a. Sõjaaegne ametnik Ernst Kull, 5. üksikust jalgwäe pataljoni, arwates 1. märts. s. a. Kapten Leonhard Laast-Laas, Piiriwalwe walitsusest, arwates 7. märts. s. a. Registreerimisele ilmunud arst Wladimir Kotschenowsky, arwates 19. weebr. s. a. Sanitäär-kapten Harry Kohler, 2. jalgwäe rügemendist, arwates 11. märtsist s. a. Sanitäär-leitnant Johannes Ein, Tallinna sõjawäe haigemajast, arwates 1. märts s. a. Kooliwelsker Hans Alwer, 3. suurtükiväe rügemendist, arwates 7. märtsist s. a.

Wabastakse kaitsewäe teenistusest: Registreerimisele ilmunud arst Hermann Ströhmborg, Tallinna sõjawäe haigemaja arstlise komisjoni otsusel, arwates 28. weebuarist s. a.

Kustutakse ohwitseride nimekirjast: Meriwäe wanem-leitnant Ilmar Luhaäär, Peipsi laewastiku diwisjonist, surnud 20. jaan. s. a.

Küsimused ja kostused.

KÜSIMUS Nr. 10. Uue wormi kandmise juhtnõuõrides A § 3 punkt c järele on lubatud sõjawäelise hariduse ja kutse märke kanda. Kas selle all tuleb mõista, et on ka lubatud end. wene sõjakoolide märke kanda? Kas Ülemjuhataja pwk. Nr. 50 1919 a. kaotab sellega oma maksuuse?

WASTUS. Wõib kanda neid hariduse ja kutse märke, mis endiste käsukirjade põhjal lubatud. Järelikult on ka Ülemjuhataja pwk. Nr. 50 — 1919 a. praegugi maksuw.

KÜSIMUS Nr. 11. 13-da kuu palk maksetakse ülestõusmise ja jõulu pühadeks ainult nendele, kes ülaltähendud pühadeks vähemalt kuus kuud teenistuses olnud. Astusin teenistusse üleajateenijaks 1. detsembril 1923 a. Kuni 1. detsembrini teenisin ajateenijana. 1. detsembril s. a. lõpeb minu lepingu tähtaeg. Ülestõusmise pühadeks 6 kuud täis ei saa. Tähendab: tuleb terve aasta teenistuse eest 13-da kuu palgast täielikult ilma jääda

WASTUS. Tuleb ilma jääda.

KÜSIMUS Nr. 12. 1) Kas on üleajateenijatel allohwitseridel lubatud wormi, pääasjalikult esituswormi, väljaspool teenistust kanda. 1. weebuarist s. a. alates? Eitawal korral, mis oleks selle keelu põhjuseks, kuna üleajateenijad uue wormi omale enamjagu kõik omal kulul muretseksid?

2) Kas kaitsewäe varustuse walitsus ei leiaks mitte võimaliku olewat üleajateenijatele walmis riiete asemel riiet ja õmblusraha välja anda, et igaüks saaks omale keha järgi korralikult riided lasta walmistada?

WASTUS. 1. — Ei ole. Uut wormi lubatakse kanda alates 1. jaanuarist 1925 a. (sm. pwk. Nr. 65 — 14. weebr. s. a.)

2. — Seda küsimust ülesse ei ole wõetud. Tema lahendus kuulub Sõjanõukogu kompetentsi. Põhimõttelikult ei wõiks ju selle wastu olla kui üleajateenijatele walmis riiete asemele riie ja õmblusraha välja antakse, wiimane normide ulatuseni, millega riided riigi töökodades õmmeldakse, kuid era rätsepad nii odawalt ei õmble.

Loengud. Sport. Piduõhtud.

Tallinna garnisoni „Sõdurite Kodu“: Esmaspäewal, 24. märtsil, kell 19 — 20, major R. Martini loeng „Nõukogude Sotsialistiikkude Wabariikide liidu — S. S. S. R'i — praegune majanduspoliitiline ja sõjaline seisukord“.

Teisipäewal, 25. märtsil, kell 19 — 20.30. Wõimlemisõhtu.

Kesknädalal, 26. märtsil, kell 17 — 20. Ohwitseride õppus.

Neljapäewal, 27. märtsil, kell 19 — 20.30. Wõimlemisõhtu.

Reedel, 28. märtsil, kell 19 — 20, kolonel A. Simon'i loeng: „Suvised õppused ja mõned näpunäited selle kohta korjatud kogemuste põhjal.“ — Kell 20 — 21.30, kinoetendus.

Laupäewal, 29. märtsil, kell 19.30 — 24, „Sõdurite Kodu“ poolt korraldataw kontsert-tantsuõhtu sõjawäe orkestri saatel.

Pühapäewal, 30. märtsil, kell 19 — 2, 10. jalgw. rügemendi 3. pataljoni poolt korraldataw piduõhtu.

Esmaspäewal, 31. märtsil, kell 19 — 20, Tehnikumi üliõpilase Tamm'i loeng: „Wesi kui jõud“ — udupiltidega.

Wastutaw toimetaja: E. Limberg.

Wäljaandja: Kindralstaabi Walitsus.

Soomusrongide diviis wabadussõjas

Punaväe sissetungimine ja väljatõrjumine.

Kokkuseadnud Soomusrongide Brigaadi

— Ajaloo Komitee korraldusel —

Ed. Laamann.

Hind 200 mk.

Saada „Sõduri“ talitusest, Tallinnas,

Pagari tän. № 1.